

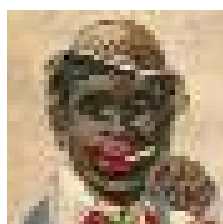
FORORD

Mellemkrigstid – tiden henter sit navn fra de to verdenskrige, som rammer perioden ind. Men egentlig kunne denne periode have fået mange andre navne af eftertiden, hvis man i stedet havde kigget på nogle af tendenserne mellem 1918 og 1940. For ind imellem de to verdenskrige udkæmpes bl.a. en kamp om de demokratiske spilleregler både for individet, på landsplan og ude i verden. Nye ideologier og massebevægelser kommer på banen og søger at præge livet og hverdagen for de mange.

Stærke antidemokratiske kræfter – kommunisme, fascisme og nazisme – i Danmark var ligesom i resten af Europa i spil. De store økonomiske kriser, som ramte Danmark, gjorde hverken det individuelle eller kollektive liv nemmere. Problemerne, som fulgte i krisernes kølvand, fik stadig flere til at tvivle på, om det borgerlige demokrati, når det kom til stykket, havde evnen til at løse problemerne.

1930'ernes kriseår var svære tider for mange. Arbejdsløshed, uroligheder og demonstrationer prægede dagsordenen, og modsætningsforholdene rådede på kryds og tværs. I 1932 toppede arbejdsløsheden med næsten 32%. På trods af krisen opnåede Danmark en lille økonomisk vækst i 1930'erne, og der blev så småt taget hul på de sociale forbedringer og reformer, som for alvor slog igennem efter 2. Verdenskrig, og som stadig har stor betydning for os i dag. I 1933 blev hele sociallovgivningen revideret og forbedret med socialminister K.K. Steinckes socialreformer. Vilka'rene for samfundets svageste skulle forbedres, og i København påbegyndtes saneringen af store boligområder.

Tidens tekniske fremskridt kom med en hastighed, som ikke var set tidligere. Alt syntes muligt. Biler, busser og motorcykler gjorde det hurtigere og lettere at komme rundt. Nye broer som Storstrømsbroen og Lillebæltsbroen blev bygget, og ud over at skabe arbejdspladser blev det vidnesbyrd om tidens tekniske ambitioner og formåen. De tekniske fremskridt rykkede endda helt ind i folks stuer og satte deres tydelige præg på dagliglivet. Elektricitet blev almindelig i stadig flere hjem og erstattede den osende petroleumslampe. Nye tekniske vidundere som elektriske strygejern, støvsugere og vaske-maskiner littede husmoderens arbejde for dem, som havde råd. Radioen fik en central placering, og med oplysning og underholdning blev den familiernes nye samlingspunkt. Statsminister Stauning så radioen som en af tidens største moderne tekniske opfindelser og som et enestående kommunikations- og kulturspredningsmiddel.

I mellemkrigstiden fik stadig flere kvinder adgang til uddannelse og erhverv. Den gængse opfattelse var imidlertid, at kvindens vigtigste mål i livet var at blive gift for herefter at være fast støtte for mand, hjem og familie. Men i nogle familier var det at være hjemmegående husmoder en uopnåelig luksus og udearbejdet en nødvendig-

hed. Kernefamilien med far, mor og to børn blev mellemkrigstidens familieideal. Samtidig førte forfatteren Thit Jensen i 1920'erne an i kvindesagens kamp for frit moderskab. Kvinderne skulle selv have lov at bestemme, hvornår de ville være mødre, og om de ville være mødre. Kvinder skulle ikke blive tvunget ind i ægteskabet, fordi de blev gravide. De skulle have et valg.

I 1919 lykkedes det for arbejderbevægelsen at forhandle sig frem til en struktur for familie- og arbejdslivet: 8 timers arbejde, 8 timers fritid og 8 timers hvile. Sådan lød parolen dengang. Fritiden skulle bruges. Udflugter i naturen og en dyrkelse af kroppen – i gymnastikforeninger, på vandreture og teltture – blev folkelige massefænomener. I 1930'erne brugte den politisk korrekte arbejder sin fritid sammen med familien og ikke med vennerne på værtshuset, og et af arbejderbevægelsens store projekter blev opbygningen af kulturelle institutioner som højskoler, forlag, oplysningsforbund (AOF) og teater (ARTE). Andre lag i samfundet benyttede sig også flittigt af teater og revyer eller lod sig lokke ind i biografernes mørke.

Ferie blev et af tidens nye fænomener, og i 1920'erne og 1930'erne fik stadig flere lønarbejdere ret til ferie, og med ferieloven i 1938 løb det op i 12 dages betalt ferie. I tidens ånd blev ferien brugt i den frie natur, hvor cykelferie, camping og strandliv bragte folk væk fra små lejligheder og det pulserende byliv.

På den ene side bærer mellemkrigstiden præg af værdisammenbrud efter 1. Verdenskrig, mens der på den anden side lukkes op for en fandenivoldskhed og for nye måder at leve på: Der lyttes til jazzmusik, og underholdningsindustrien blomstrer, ligesom antallet af papirløse ægteskaber. Nye kunstretninger ser dagens lys, og arkitekturen udfolder en helt ny stil.

Poul Henningsen var en af de ideologer, der stærkest kæmpede for at løfte niveauet for velfærden for de mange gennem en demokratisk udbredelse af design. Sammen med andre intellektuelle og akademikere søgte han at gøre op med borgerskabets konservative normer og værdier hentet i en svunden tid. Det gjaldt om at fremme et samfund, hvor alle mennesker frit kunne udfolde sig. Ingen i samfundet havde krav på bedre vilkår end andre. Ingen skulle føle, at de var bedre eller mere interessante end andre uanset køn, klasse eller race. Kulturradikalisterne blev en bred bevægelse af intellektuelle inden for en lang række områder som bl.a. arkitektur, kunst og litteratur. Målet med deres kamp var at forbedre samfundet til alles, men også til den enkeltes bedste.

Mellemkrigstiden er en periode, hvor mange ideologier, udtryk og teorier brydes. For eksempel peger funktionalismen, som er en af mellemkrigstidens stærke stilarter, frem mod i dag, mens andre stilarter virker uforståelige for os, når vi skuer tilbage. De mange tendenser er på samme tid pragmatiske og drømmende og viser vej til meget af det, som sker i dag. Det gør mellemkrigstiden til en vigtig periode for forståelsen af vores samfund.

Denne antologi griber en række af tidens tendenser og udstiller dem gennem konkrete historier og kildematerialer fra museerne.

